

Acésta fôia ese
cate 3 côle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
1 galbenu cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fôia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
facé numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonéza la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibhu, séu prin posta
séu prin domnii co-
lectori.

Nr. 13.

Brasiovu 1. Iuliu 1872.

Anulu V.

S u m a r i u : Hyeronimu Savonarola si Pap'a Alessandru VI. Borgia. (Fine.) — Proba de limba romanésca. (Fine.) — Colectiune de diplome istorice transilvane. (Continuare.) — Consemnarea contributiilor incurse si subscribe la fondulu acad. — Bibliografia.

Hyeronimu Savonarola si Pap'a Alessandru VI. Borgia.

(Fine.)

Indata-ce Rodrigo Borgia se facé papa, isi propuse tare si virtosu a impartí averile cele mari bisericesci intre copiii sei. Duoi cardinali, Ioanu de Medicis (mai tardú pap'a Leo X.) si Iulianu de Rovere (mai apoi pap'a Iulius II.) se oppunea; dara celu d'intaiu era prea teneru, de aceea papei nu i pasá de elu, éra Iulianu a scapatu cu fug'a in Franci'a, pentrucà altumentrea nu era se scape de mórte prin veninu, precumu au fostu tramisi pe ceea lume cu veninu toti cardinalii càti l'au reflectatu mai cu energia la promissiunile facute inainte de alegere, éra pe unii d'in ei ii aruncà in carcere. Asia in fine amutira toti.

Cesare inca ajunsese episcopu de Valenci'a si cardinalu; inse dupace omorise pe frate-seu, tata-seu pap'a calcandu preste orice legi, ilu dispensà cá se se lase de pop'a si se se faca ostasiu, ceea ce s'a si intemplatu totu in 1497. In anulu urmatoriu tata-seu tramise pe acestu strengariu alu seu la Franci'a, pentru cá se duca regelui Ludovicu XII. bull'a de divortiu si de dispensatiune spre a'si poté lasa pe soci'a sa Ioanna si a se casatorí cu clironóm'a provinciei Bretagne. Atunci Ludovicu donà bastardulu Cesaré ducatul Valentin'a in provinci'a francésca Dauphiné (Delfin'a). In 1499 Cesare luà de socia pe Carolin'a d'Albret, fiic'a unuia d'in celi mai de frunte magnati ai Spaniei. Dupa acésta Cesare in-socí la Itali'a pe regele Ludovicu. De atunci inainte bastardulu acela isi propuse a déstrona pe cei mai multi duci si domnitori ai Italiei si a se proclama de duce alu acelei parti d'in Itali'a, care era cunoscuta sub nume de Romagna. Pe càtiva domni de aceia i curatí prin assassinatu, pe alti i prinse in batalia, apoi ii sugrumà cu sfóra, cumu facu si turcii, éra la Sinigaglia in 31. Dec. 1502 beù sangele càtoruva d'in domnii celi mai de frunte, totu prin sicari (assasini), inse dupace au juratu elu si tata-seu ca nu li se va intemplá neci-unu reu. Perjuriulu adeca la Alessandru VI. si la bastardii sei era unu lucru de tóte dílele; nimeni nu potea pune temeliu pe vorbele loru. Macelari'a dela Sinigaglia s'a intemplatu asupra mesei, unde se ospetá pap'a Alessandru, Cesare, ducii si baronii confederati. Duoi

frati Orsini Eufreducci et Vittelli fusera strangulati, ceilalti aruncati in temnitia.

Lucreti'a, fili'a lui Alessandru VI. a fostu femeia fôrte frumósa, inse si desfrenata intru atàta, càtu scriptorii contemporani o asemena cu Semiramis, cu Cleopatr'a d'in Egiptu si cu Messalin'a imperatului Claudius. Tata-seu o a maritatu mai antaiu dupa Ioanu Sforza, domnu de Pesare. Nunt'a acésta s'a datu in Vaticanu, chiamati fiendu preste trei sute óspeti, cardinali, episcopi, magnati. Acela inse o prepunea (temea) chiaru si de fratii ei, cu care credea cà inca'si face de lucru. Asia densa lasà pe Sforza. In a. 1498 Lucreti'a se casatorí aduo-óra cu ducele Alfonsu de Biscaglia, unu filiu totu bastardu cá si ea, alu regelui Alfonsu II. dela Neapole; dara pe acestu barbatu alu Lucretiei ilu omorí frate-seu Cesare in 1501. In acelasi anu Lucreti'a se maritá atrei'a óra dupa Alfonso d'Este, duce de Ferrara. Dupa multime de alte aventuri Lucreti'a morí in a. 1520. Este éراسi lucru curiosu, cà si acésta femeia, pre càtu era ea de corrupta, pre atàta i placea scientiele si artile, si ajutá pe multi barbati de talente. De aici apoi se potu esplica multe contradiceri in biografi'a densei, cumu si estravagantiele poetiloru carii s'au ocupatu de viéti'a si caracterulu ei, cá subiectu, cá tema poetica.

Pap'a Alessandru facé cardinalu inca si pe alu treilea filiu alu seu, pe Ludovicu, precumu a tacutu si pe unu nepotu, anume Ioanu. Celui mai teneru, Godefridu, ii castigà de socia chiaru pe fiic'a regelui Ferdinandu dela Neapole, anume Sancia. Cu acea ocasiune pap'a Alessandru luà dispositiuni preste totu, cá nuoru-sa se fia primita in tóte cetatile „cu solennitate ce se cuvene unei fiice de rege si nuora a unui papa.“

Pap'a Alessandru mai avuse unu filiu bastardu, nascutu d'in susu numit'a Giulia bella Farnese. Lucreti'a inca avuse unu filiu bastardu, anume Rodericu, pe care lu nascuse tardú, dupace fusese assassinatu alu treilea barbatu alu ei, éra despre tatalu acestui bastardu se vorbescu mari spurcatiuni. Pap'a Alessandru decisu a inavutí si pe acei bastardi, a i si inainta la ranguri inalte, se intielesse cu filiu-seu Cesare, cá cu puterea armeloru ajutata de perjuriu si assassinatu se mai rapésca mai multe dominia si ce-

tati de a le cătoruva magnati italiani, ceea ce s'a si facutu. Asia apoi acelu banditu spoliã pe Iacobu IV. ducele de Piombino et Elba, pe Quidobaldu de Urbino, pe principele Iuliu Cesare de Camerino et Varono, pe care'lu si assassinã impreuna cu pe trei filii ai sei. D'in acelea rapine facu apoi pap'a Alessandru ducatele Nepi et Serronata, pe care le donã numitiloru duoi bastardi.

Pre candu acumu famili'a Borgia credea cã domni'a loru este sigura, si cã una parte considerabile a Italiei va deveni regatu pentru famili'a loru, Nemesis care nu dorme neci-una-data, a prefacutu in fumu si cetia tôte planurile loru intr'unu modu extraordinariu, care merita a fi cunoscutu mai de aprópe, pentrucã se se vedea, cã Dummedien celu indelungu rabdatoriu, in fine totu nu lasa nepedepsite crimele omenesci.

Pap'a Alessandru VI. cu tóta ne mai audit'a sa rapacitate, inca totu mai simtiã lipsa mare de bani si avutii; cele duoe femei susu numite si alte concubine ale sale, fili'a sa Lucreti'a si fetiorii, éra mai alesu Cesare cerea sume enorme; preste acésta mai tinea si óste multa, cu ajutoriulu careia cautã se se sustiena. D'in acestea cause, simoni'a cea mai nerusinata inca era la ordinea dilei. Tôte demnitatile civili si eclesiastice se vendea pe bani, éra anume demnitatea de cardinalu costã regulatu câte trei-dieci de mii de galbini. Inse ceea ce supará pe pap'a era, cã multi cardinali vietuiã prea multu, si asia nu'i dá ocasiune de a vende stallurile mai desu. Pap'a si filiu-seu Cesare isi propusesera o subjuga si ducatul Toscana cu Florenti'a, pentrucã cu acela se'si mai marésca regatulu pentru famili'a sa, d'in care credea elu cã va fi alesu si successoriulu seu. Ducatul Toscana se potea luã numai cu armele, ceea ce éra si costã bani multi. Dara de unde bani? Dela cardinali; inse cumu? Fórte usioru; omorindu prin veninu pe diece cardinali d'in cei mai avuti, intre cari la loculu antaiu stã cardinalulu Corneto. Sub pretestu cã averile cardinaliloru dupa mórtea loru cadu in proprietatea basericei, pap'a si filiu-seu era se puna man'a pe tóta avuti'a loru, preste acestea mai era se stórca dela fia-care cardinalu nou numitu câte 30,000 de galbini, si spesele bellice era se fia castigate.

Planulu facutu in acestu modu intre tata si filiu, in una di d'in Augustu 1503 pap'a tramite invitatiuni amicabili cãtra celi diece cardinali, cã se mérga la cina in una vinia nu departe de Vaticanu, cã se se óspete cu totii. Cesare luã asupra'si arangearea cinci asia, in cãtu totu elu avea se procure si vinulu amestecat cu veninu, carele pe atunci se numea „Cantarella“ si se crede cã nu era altu-ceva decãtu arsenicu albu, pentrucã in alte casuri candu person'a destinata de mórte nu avea se móra indata, se amestecã succu de cuenta si de aconitu. Pentru cã nu cumuva vinulu cu veninu (otrava) se se amestece cu celu bunu, Cesare tramise pe celu mai fidele

sierbitoriulu alu seu cu vasulu inainte, pentru cã se'lu puna la unu locu separatu si se aiba grija de elu, se'lu dea numai atunci candu ilu va cere Cesare, séu adeca se tórne d'in acelu vinu numai la óspetii pe cari'i va denotá tiranulu assassinu. Sierbitoriulu supusu la mandatele despotului seu, duse acelu vinu la vinia si'lu puse la una parte. Intr'aceea venindu si chialariulu papei si vedindu vasulu cu vinu, intrebã pe sierbitoriulu cã ce vinu este acela si pentru ce l'a pusu separatu, éra acela respunse rídiendu, cã vinulu ce adussese elu era de una calitate fórte buna, chiaru extraordinaria, d'in care se va presenta numai la óspetii celi mai de frunte. Chialariulu papei aflã acelu respunsu indestulitoriulu si tacu. Preste pucinu ajunsu si pap'a in vinia, cu ceva mai curendu cã óspetii, pentrucã elu mai avea se vorbésca ceva in secretu cu Cesare. Provedenti'a, séu ceea ce dicu filosofii, casus fortuitus, volise asia, cã pap'a se'si uite amuletulu seu a casa. Acelu amuletu era una hostia de s. cuminecatura pusa in una capsula de auru, pe care o portã totu-deauna la sene, pentrucã cineva 'i dissese odenióra, cã pre cãtu tempu va portã la sene acelu amuletu, nu va mori, séu inca nu va mori cu mórte rea. Este adeca si acesta unulu d'in fenomenele cele mai grele de esplicatu ale naturei omenesci, cã de comunu ómenii blastemati, corrupti, scelerati, sunt fórte superstitiosi; ei de Ddiu nu se temu, rusine n'au, viéti'a altoru ómeni o au cã si viéti'a unoru pulli de passere, si totusi se temu adesea de tóta umbr'a. Deci pap'a Alessandru VI. tramise pe sierbitoriulu filiului seu, cã se mérga iute in Vaticanu, se'i aduca amuletulu, fãra care nu se sciã siguru. Acumu nu mai era cine se ingrijésca de vinulu amestecat cu veninu. Abia plecã sierbitoriulu, candu éta cã pap'a obositu de caldur'a cea mare si fiendu'i fórte sete, chiama pe chialariulu seu cã se'i dea unu pacharu de vinu. Acesta credendu cã va face bene déca va dá domnului seu d'in vinulu celu mai bunu, si aducundu'si amente de vorb'a sierbitoriului, merse si implendu una caraffa d'in vinulu celu de mórte, o puse pe banc'a pe care siedea pap'a. Fãra a cugeta la celu mai micu pericolu, pap'a 'si implu pacharulu si setosu cumu era, ilu beu pãna la fundu. In aceleasi momente venise si filiu-seu, caru'i inca'i era sete, implu si elu unu pacharu si'lu beu. Intr'aceea venindu si óspetii, se pusera cu totii la mésa spre a cina; inse pãna a nu apuca se manance prim'a bucatura, pe pap'a 'lu apucara doreri atãtu de cumplite, in cãtu se suceã si incãrligã cã unu verme si cadu la pamentu. Aceleasi simptome se aratara si la filiu-seu Cesare Borgia; asiã nu remase decãtu cã se duca pe ambii in palaturile loru. Se intielege cã d'in acea cina si betiã se alesse nimicu, si asia celi diece cardinali scapara cu viétiã. Medicii chiamati indata, constatarã cã pap'a si Cesare beusera veninu si inca atãtu de multu, in cãtu antidotulu la pap'a nu mai ajutã nimicu, si asia elu dupa doreri ne audite suferite in câteva dile, in 18. Aug.

1503 morí, dupace corpula seu atacatu de poterea veninului Cantarella, incepuse a putredí de viiu si esia d'in elu putóre atátu de cumplita, in càtu nimeni nu se mai putea apropié de densulu, éra limb'a i-se innegrise si inflase asiá de tare, in càtu ii esise d'in gura. Rom'a si tóta Itali'a prorupse in bucuría mare candu audí cà a scapatu de acelu monstru.

Cesare Borgia fiendu mai teneru si mai in potere, dupa diece luni de suferintie grele, se reinsanotosiá, pentrucá dupa aceea se ajunga obiectu alu vindictei inemiciloru sei, cari'lu portara d'in carcere in carcere, pàna ce scapà abia cu fug'a la Spani'a, unde apoi perí de unu glontiu cu ocaziunea unui assaltu la fortareti'a Viena in 12. Martiu 1507. Capu geniale, inse monstru morale cá si tata-seu.

Indata dupa mórtea papei, atátu famili'a cea renumita Orsini, càtu si tóte celalalte familii fruntasie, care fusesera spoliata de Alessandru VI. si de bastardii lui, confederanduse isi reocupara fia-care proprietatile loru; numai averile in bani si alte mobiliarie rapite, au remasu perdate. Famili'a Borgi'a pre càtu se inaltiasa de curendu, pre atáta si cadiuse de adencu si cadiuta a remasu pàna in secolulu trecutú, candu prin unu cardinalu d'in acea familia se mai restaurà in càtava.

Dupa Alessandru VI. a urmatu pap'a Pius III., care inse dupa 1 luna fu intoxicatu de inemicii sei, carii nu'lu volisera de papa. Acestuia 'i successe cardinalulu della Rovera sub nume de Iulius II., care fusese persecutatu pe mórte de Borgia. Iulius a fostu mai multu soldatu decátu papa; totu in batai isi petrecù, preste acésta era fórte betívu; ii placea si lucsulu. Acesta domní 10 ani (m. 1513). Pe filia-sa Felicia o a datu in casatoria magnatului Ioanu Orsini. Pe cei duoi fili ai amicului seu, adeca ai cardinalului Farnese nascuti d'in domnisior'a Lola, 'ia legitimatú, precumu se afla d'in una bulla cu dat'a d'in 8. Iuliu 1805 publicata de Affo, „Vita de Pier Luigi Farnese. Milano, 1821. Successoriulu acestuia fu Leo X. filiu alu lui Lorenzo Medicis dela Florenti'a. Pe acesta 'lu facusera cardinalu pre candu era inca numai baiatu de treispre diece ani! Sub acesta au esitu apoi Martinu Luther, Melancton, Zwingli, Calvinu etc., si asiá s'au implinitu multe d'in profetiile, séu mai bene, firescile si logicele combinatiuni ale lui Savonarola.

G. B.

Proba de limba romanésca.

(Fine.)

III. Ortografia cuventelor.

15. A scrie unu cuventu, in intellessule ce se dà vorbe scriere in limbele, cari nu reproducu la ochi, ca limb'a chinea, fiacere cuventu cu unu semnu particulariu, a scrie unu cuventu, va se dica a traduce prin semne visibili sunetele elementarie, d'in cari se face nemesurat'a multime de cuvente a lim-

beloru celloru mai avute, se reducu la unu numeru fórte micu: limbele classice, de esemplu, au formatu infinit'a loru avutia de cuvente, d'in 20—21 de sunete. Limb'a româna este mai avuta, in acestu respectu, si cu tote acestea nu are mai multu de 30—32 de sunete elementarie.

A descoperi déro prin una analise usiora de facutu acestu micu numeru de sunete elementarie alle limbei; a defige pentru fiacare sunetu unu semnu anumitu; a face cunoscute aceste semne cellui ce invetia a scrie limb'a; a da acestui-a, ca se scria bine sengur'a regulá de a insemná fiacare sunetu ce audé in cuventu cu semnulu defiptu pentru acestu sunetu: écco suprem'a perfectione, paradisulu ortograficu, dupo care au oftatu si oftedia si astadi unii d'in invetiati Români. Nu vomu fi noi, cari se negàmú, co principiulu formulatu asiá in tóta generalitatea s' este addeveratu si intru tote conformu rationei. Déro acestu paradisu l'au posedutu Români in scrierea cu litterele cyrillice. De ce sé fia cautatu déro a scapá de fericirile lui, si inca cu lupte cumplete, sufferintie si persecutioni d'in celle mai inversionate? Acea-asi ignorantia de benele ce posedea, care facù pre antaniulu parente allu genului omenescu se perda paradisulu pamentésu, se fia fostu ore caus'a, care facù pre Români se se desfaca cu verce pretiu de litterele parentelui Cyrillu? Fapt'a e, co de unu seculu aproape Români se lupta a essi d'in acestu pretensu paradisu; si astadi toti câti sciu scrie, scriu cu littere romane dupo unu principiu oppusu cellui care presiedea la scrierea cu littere cyrillice, dupo principiulu etimologicu; de sí unii essecuta principiulu cu mai multa, altii cu mai pucina conscientia si rigore, si de ací parut'a confusione ortografica, care domnesce astadi la noi si de care interesse nationali ceru se ne scapàmú càtu mai curendu. Candu societatea academica suppusse la probele unoru noue si seriose desbateri cestionea ortografiei, ea ajunse a se convinge, co, sub pedepsa de a intunerecá cu totulu gramatic'a limbei, de a ua lipsí de verce lumina a filosofiei, de a rupe celle mai pretiose relationi cu limbele sorori, de a scinde limb'a româna, si prin acest'a nationea, in atâtea limba câte pronuntie variate se audu, nu se putea departá in scrierea româna, de principiulu etimologicu; co principiulu contrariu, bunu pote si rationale pentru una limba primitiva, nu pote adduce de càtu confusione si intunerecu intr'una limba derivata, cumu este a nostra; co etimologi'a, cu unu cuventu, precumu pentru intellessulu cuventelorú, asiá si pentru sunetele ce compunu cuventele, si traducerea acestoru-a prin semne, pote sengura produce cuveni'ta lumina si ordine in limba. Principiulu etimologicu una data pre deplenu stabilitu ca senguru dreptariu bunu pentru limb'a nostra, ca se ajungemu la dorit'a unitate inscriere, nu se cerea de càtu a formulá acestu principiu cu claritate si precisione. In addeveru urmandu acestu principiu in tota rigorea sa, s'ar cere, ca vor-

bele române, cari si-au originea lor in alte limbe, se se reproduce, pre câtu se pote, cu ortografi'a acelor limbe; s'ar cere, de essemplu, ca vorba téca, ca venita din grecesculu *θηκα*, se se scria theca; ca vorbele cinci, cocere, torcere, cerere, etc., ca provenite d'in latinescele *quinque*, *torquere*, *querere*, etc., se se scria si in limb'a nostra: *quinqi*, *coquere*, *torquere*, *querere*. A impinge principiulu peno la aceste limite, cari de altumentrelea cu greu s'aru poté fipsá, ar fi fostu a stabili pentru limba, care este proprietatea cea mai legitima a poporului intregu, una scriere, pre care se nu ua pota essecutá decátu unu micu numeru de privilegiati: spiritulu tempului in genere, cumu si interressile celle mai vitali alle nationei in parte, se oppunea cu potere la adoptarea acestei extremitati. Ca se ne bucurámu de folosele unei scriere dupo principiulu etimologicu, si pentru ca totu de una data fiacare Románu, ce si au facutu macariu scol'a sa primaria, se pota scrie cu deplena corréctione in ortografi'a fundata pre acesta norma. Societatea academica formulá si adoptá cu unanimitatea membriloru sei mai pucinu unulu, principiulu ortograficu urmatoriu: Pentru scrierea limbei române se va urmá principiulu etimologicu, intru câtu regulele, pentru essecutarea lui, se potu trage d'in limb'a româna insasi si completá prin analogia, inlaturanduse semnele de prisosu, cari impedece desvoltarea rationale si regularea limbei in grammatic'a ei.

16. D'in principiulu asiá precisatu mentea sanetosa cea mai commune pote trage consecentiele coprese in ellu. Ecco acelle consecentie:

I. Se scriu asiá cumu se audu, atora de esceptionile ce se enumera la No. III, urmatoriele 19 sunete, representate fiacare prin litter'a initial'e d'in celle 19 essemple de vorbe, ce ací se asternu:

1. are, 2. bate, 3. cade, 4. dare, 5. este, 6. fagu, 7. grase, 8. intri, 9. jure, 10. lacu, 11. mare, 12. nare, 13. orbu, 14. parte, 15. rade, 16. sare, 17. tare, 18. ursu, 19. vulpe.

II. Celle alte sunete, câte se mai audu in limb'a nostra, ca derivate d'in celle de susu 19 originarie, se scriu fiacare cu acea-asi littera ca si sunetulu originariu d'in care se nasce. Acésta-a este sengur'a si unic'a regula ortografica a limbei nostre, cumu se vede d'in applecarea ei in speciele urmatorie:

1. duci, duce (d'in ducu), si prin urmare: ceretare, incingu, etc.

2. frigi, frige (d'in frigu), si prin urmare: geru, gingia, etc.

3. edi, verdi (d'in edu, verde), si prin urmare: dicu, diua, etc.

4. cosi, arsi (d'in cosu, arsu), si prin urmare: siuerare, sioreci, etc.

5. bureti, lati (d'in burete latu), si prin urmare: tinere, tinta, etc.

6. calli, molli (d'in callu, molle), porcella (d'in porcellu), si prin urmare: filiu, paliu, teliu, liertare, margella, floricele, etc.

7. remaniu, puniu (d'in remanere, punere), si prin urmare: calcaniu, petroniu, cuniu, etc.

8. arandu, jurandu (d'in arare, jurare); — cerendu, avendu (d'in cerere, avere); — inse: frigundu, tacundu, placundu, torcundu (desi d'in frigere, tacere, placere, torcere, déro ca se nu se siuere c si g scriendu; tacendu, frigendu, etc.); — omorire (d'in morire), si prin urmare: riu, ridu, rima, etc.

9. calcare, batutu, rasura (d'in calcu, batu, rasu); — versu, appesu (versi, appesi); — preceptoriu, batutoriu (d'in preceptu, batutu); — pucine: locuire (d'in locu); rotundu, locusta, apoi co spre destinctione de ca, si prin urmare compusele: coci, déco, pen-truco, etc.; cumu si: lungu, peno, dupo.

10. domna, domue (d'in domnu); dorme, dorma (d'in dormu), si prin urmare: forte, morte, torta, costa, etc.

11. cresca, omenesca (d'in crescu, omenescu), si prin urmare: cresta, ferestra, etc.

Consonantile d, s, t, au sunetu siueratu nu numai cu i, ca in essemplele de susu, ci si cu • dupo densele, candu dupo ecestu e vine sc, st, ll, rr, sau r urmatu de alta consonante: putredescu, passesci, catellu, intellegu, terrina, termu, testu, serpi, desertare.

Semnele pre vocalile sau sub consonantile derivate suntu de prisosu, intru câtu pronuntia lor este determinata prin legea fonetica. Numai la casurele cari essu d'in lege, suntu necesarie urmatoriele semne:

1. gravulu (') in ará, cantá, spre destingere de laudamu, aramu; patí, facú, spre destingere de pati, facu. — 2. Acutul ('): a. in ará, laudá, spre a le destinge si de ará, laudá, si de ara, lauda; — b. in a pati, a tacé, spre a le destinge si de pati, tace, si de patí, tacea. — 3. Circumflessulu pre a forte obscuru fora n dupo densulu: câtu, atátu, mâiu. — 4. Apostrofu (') in capr'a, lun'a, bun'a, spre a le destinge de capra, luna, buna.

III. Sunetele derivate spurie, cari se amesteca pentru audiu cu alte sunete originarie sau derivate, cauta se urmedie acea-asi lege generale, cumu se vede d'in speciele urmatorie:

1. stricatione, stricatiu (d'in stricatu).

2. facia, judeciu (d'in facere, judecare).

3. coctu (d'in cocu), si prin urmare: lacte, lucta, octu, drectu, etc.

4. putrediune, vescedire (d'in putredu, vescedu).

5. pasci, pasce (d'in pascu), si prin urmare: sciu, scientia.

6. inglitire, vegliare, ocliu, vecliu, pareclia, ureclia, etc., cumu si pronuntia parte d'in Români.

7. mesa, feta, pena, etc., cumu si pronuntia unii Români si cumu se si aude mai la toti in mese, penne, fete.

8. taliandu, molliandu, vegliandu, etc. (d'in taliare, molliare, vegliare).

9. rogare, portare, (d'in rogu, portu); — covenire,

collegere, carbone, monte, natione, ratione, etc. (nationale, rationare).

10. sene, tene (d'in se-ne, te-ne) si prin urmare: dente, tendere, parente, etc.; — pedeca, scutecu, etc., cumu se si pronuntia de mare parte a Româniloru.

11. lucratoria, vorbitoria (d'in lucratoriu, vorbitoriu); se scia, se fia (d'in scire, fire.)

17. Atari sunt consecentiele neinlaturate alle principiului formulatu si adoptatu de societatea academica romana; elle inse s'au applectatu a transcrierea fiacarui cuventu in tota rigorea numai candu se produce cuventulu la loculu d'in dictionariu, unde se tractedia de ellu in speciale; éro in testulu generale allu cartei s'a urmatu principiulu cu restrictionile, ce societatea a aflatu de cuvientia a i face, inlaturundu de una camu data unele d'in consecentiele, ce essu de neapperatu d'in principiulu adoptatu de dens'a. Totusi, ce s'a facutu pentru formele de flessione ne-regulate alle unuia si acellui-asi cuventu, s'a urmatu si in ce s'attinge de ortografi'a fiacarui cuventu de tractatu in speciale, danduse la loculu seu si form'a lui de scriere, cu care sunt mai deprensi peno acumu una parte de lectori, si tramettehduse la form'a ortografica mai correcta, de la coptu, de essemplu, la coctu. Cátu pentru duplecatione, de sí, dupo principiulu formulatu si adoptatu de Societate, n'ar poté fi vorba de geminare a consonantiloru decátu la vorbele compuse cu particelle: adducere, oppunere, etc.; cu tote acestea, ca se se presente cuventele intr'una forma câtu mai apropiata de originea sa, Societatea a adoptatu se se mantina duplecationea si la celle alte vorba, in cari consonantile vinu geminatu in limb'a latina, in poterea unoru legi, cari nu se potu trage d'in limb'a romana: calle, jurassem, terra, summittere, etc. In fine, dupo analogi'a cuventului romanescu vertute, in care e urmatu de r, intogmai casí urmatu de nasale in cerendu, etc., se aude forte intunerecatu, s'a adoptatu de regula ca in tote cuventele straine, intrate mai de multu in usulu limbei la una parte de Români, si in cari inainte de r se aude sunetulu forte intunerecatu, acestu sunetu se se scria cu e: verire, perlire, sverlire, sfercu, etc., afora de casurele, in cari acellu sunetu se aude dupo c sau g, si cari, spre a se inlaturá siuerarea acestoru sunete, caute se se scria cu a: carmuire, garliciu, etc.

D'in pucinele peno aci spuse asupr'a ortografiei se vede lamuritu, co celle 19 semne alle alfabetului romanu, cu cari se representa celle 19 sunete originarie alle limbei nostre, ajungu spre a serie tote cuventele limbei nostre, nu numai celle de origine curatu romanica, ci chiaru si celle de origine straina, cari au intratu mai de multu in usulu limbei la una sau alta parte de Romani. Prin urmare celle alte semne d'in alfabetulu latinu: k, q, x, z, y, ch, etc., se voru applectá numai la acelle vorbe de origine neromanica, cari n'au luatú inca form'a definitiva ce s'ar cadé se aiba in limb'a romaneca,

si n'au capetatu inca pre deplenu, prin vulgarisare, dreptulu de cetate româna.

Inchiaiandu celle ce avea de spusu in acesta prefatione, susemnatii, membri ai Societatei academice române, onorati de insasi Societate si insarcinati cu spinos'a elaborare si redactione a primei probe de dictionariu allu limbei române, se semtu detori a declará, co pentru tote defectele si reelle lucrarei suntú senguri responsabili inaintea publicului, si prin urmare loru in parte, éro nu Societatei, se cuvine se se adressedie critic'a pentru totu ce s'ar aflá reu in dictionariu sau glossariu. Societatea academica, prin acea-asi decisie, prin care a aflatu de cuvientia a pune lucrarea unei prime probe de dictionariu românu in sarcin'a unor'a d'in membrii sei, a regulatu se iea acesta proba ca unu proiectu, pre care se lu desbata si se lu cerna, se allega ce va aflá bunu, se elimine ce va aflá reu, se l' amende si se lu complete, si asiá, câtu se va poté mai cur-rendu, se scota in numele Academiei insesi antani'a editiune de dictionariu românu. Déco si intru câtu acumu susemnatii au respunsu, prin lucrarea loru, la increderea Societatei academice, cumu si la asteptarea publiculu, altoru-a remane se judece. Unu lucru cellu pucinu nu se indoiescu co li se va reconosce, buna voienti'a de a urmari progressele, ce a facutu lessicografi'a in acesti d'in urma anni, si de a calcá lucrarea loru dupo celle mai bune modelle de dictionariu, cari s'au elaboratu dupo principiile stabilite in urm'a acelloru progresse. Déro conceptionea, formarea prin cugetare a unui planu, este, fiacare ua scie, mai usiora decátu essecutionea perfecta a conceptionei; si déco acést'a este addeveratu pentru verce lucru, este addeveratu cu atátu mai multu pentru lucrarea unui dictionariu in genere, si a unui dictionariu românu in parte, pentru care, pre lungu tote cele mari greutati, se semtú si lips'a de materiali indestullatorie: coci mai multe apelluri ce Societatea a facutu pentru acést'a la toti filologii români au fostu cu totulu nefructose; si fora celle ce se potu trage d'in dictionariile peno acumu essite la lumina, fora concursulu celloru alti membri ai societatei, cari mai toti s'au insarcinati a da insemnate parti de materilali, si acesta greutate appesa, in mare parte cu pondulu seu strivitoriu pe membru insarcinati cu elaborarea primei probe de dictionariu românu. Susemnatii reconoscu déro ei mai antaniu, co au potutu remané in multe parti mai prejosu de perfectionea, ce se cere de la una lucrare de natur'a cellei, cu care au fostu insarcinati: vercari aru fi inse neperfectionile lucrului, totusi ei se lingusescu a crede, co effecte d'in celle mai salutarie pentru benele nationei nostre au se resulte d'in publicarea câtu mai neintardiata a lucrarei loru. Si mai antaniu acesta proba de dictionariu va fi, pentru toti Români versati in con-scenti'a limbei nationale, si preceptuti in alle lessicografiei, casí una tema data, pre care se si pota esser-

citá critic'a, condemnandu rellele, si arretandu si supplenindu lipsele. Acésta desceptare a unei missicari critice pre campulu filologiei nationale aru fi, pentru susemnatii, una dulce consolatione si recompensa indestullatoria pentru laborile si veghiarile ce i a costatu una lucrare asiá de ingrata ca a dictionariului; éro Societatea academica, pentru editionea mai perfecta ce are in cugetu a scote câtu mai currendu la lumina, va trage nemesurate folose d'in luminele critice si materialile, ce va capetá, fora indoientia, de la toti invetiatiu nationei. Apoi si toti cei alti Români, cari, fora a fi filologi, sciu mai multu sau mai pucinu carte d'in acésta antania proba a dictionariulu voru cullege, de nu mai multu, déro cellu pucinu una idea, fia câtu de strimta, despre ce a fostu, ce este si ce pote fi limb'a loru; si prin acést'a se voru pune mai bene in stare, ca prin acellu minunatu instinctu allu poporului, a carui potere este decisiva in formarea limbeloru, se deschida noue si large perspective pentru largirea si inavutirea limbei, si, prin acést'a, pentru progressulu nationale, asiá incâtu editionile ulterioari alle dictionariului se pota presentá d'in ce in ce mai perfecta imaginea fíei Romei eterne assediata de mam'a pre ripele betranului Danubiu, ca se appere si se propage in resaritu luminele civilisationei. La redicarea nemoriatoriului monumentu a neperitoriei nostre nationalitate se cere ca toti cu totii se punemu man'a si umerii. Aceste considerationi, pre lungu multe altele, au facutu se se incepa publicarea unui dictionariu câtu mai currendu, si inainte de a avé la desposetione tote câte s'aru fi cerutu pentru una mai perfecta elaborare a opului. Susemnatii suntu déro pre depenu convinsi, co una lucrare de natur'a cellei ce densii presenta, vercari aru fi lipsele ei, va fi bene venita pentru toti Români: natione june si plena de nobili aspirationi pentru vietia, Români nu potu fi indifferinti pentru una parte a scientiei, care atenge câtu mai de aproape fienti'a loru nationale, astadi mai alessu candu evenemente asiá de mari au probatu, co scienti'a este poterea, si co afora de scientia nu este mantuire si sperantia de vietia pentru neci una natione.

Membrii commissiunei insarcinate de Societatea academica romana cu elaborarea unui proiectu de dictionariu românu:

A. Treb. Laurianu. I. C. Massimu.

Colectiune de diplome

d'in diplomatiulu comitelui Iosifu Kemény, care privescu mai alesu pe români (valachi).

(Urmare.)

1391. 24. Apr. App. D. Tr. T. IV.

Documentu emanatu dela voivodulu Ladislau, d'in care esse, ca in acelu anu se mai tienuse una dieta in Transilvania la Turda.

Nos Ladislaus Waywoda Transsilvanus, et Comes de Zonuk, memorie commendamus, quod cum

juxta nostram judiciariam commissionem Stephanus et Thomas filii Simonis*) de Darloz teria sexta proxima post festum ascensionis Domini, videlicet vigesimo secundo die Congregationis nostrae generalis, Universitati Nobilium, et alterius cujusvis Status et Conditionis hominibus dicte partis Transsilvane, Octavo die festi pasce Domini Torde celebrate super eo, quod ipsi a jobagione Ladislai dicti Gerend Mathia Sugo dicto apellato, unum equum triginta florenos valentem, et tredecim cubulos frugum ab eodem non abstulisset, coram homine nostro ad hoc deputato sacramentum prestare debuisset, Tandem prout ex certa relatione dicti hominis nostri fuimus informati, prefatus Stephanus et Thomas de Darlac ipsorum prestitissent Sacramentum, ut debuissent, unde nos prefatos Stephanum et Thomam super premissis reddimus expeditos, pariter absolutos testimonio presentium mediante. Datum vigesimo tertio die congregationis nostre predictae in loco memorato. Anno Domini M. CCC. Nonagesimo primo.

1391. 6. July. App. D. Tr. T. IV.

Altu estrassu de documentu, d'in care esse, ca Mircea domnulu Munteniei, comite alu Fagarasiului si alu Omlasiului confirma confederatiunea sa facuta cu Vladislau regele Poloniae.

1391. Datum in Lemberga in 8° Petri et Pauli Apost. — Miricii Wayvodae Transalpiniae, et Comitis de Fogaras et Omlás literae, vi quarum priorem confederationem suam cum Wladislao Rege Poloniae confirmat.

Edidit Dogiel Cod. Dipl. Pol. T. I. fol. 599.

„ Fejér C. D. T. X. vol. VIII. p. 340.

Statutorio Relatoriae.

Conventus S. Crucis de Lelesz, quod Balk et Dragh nemine contradicente, statuti fuerint titulo novae donationis in posesionibus Azzyvag, Borzlyuk etc. anno 1392. Sup. C. D. T. II. p. 259—260.

Conventulu (Cenobiulu) calugarescu numitu delu S. Cruce, la Lelesu in Ungari'a, emitte d'in partea sa documentu ce se dicea Statutorio relatoriu, prin carele arata, ca regele Sigismundu inca a confirmatu donatiunea facuta de regele Ludovicu „domniloru Balcu et Dragu, vaivodi ai comitateloru Maramurasiu et Ugocea**). Acea donatiune se fece loru pe optu sate romanesci, d'entre care câte duoe au totu unu nume. Acelea sate se affá in districtulu numitu Erdeod (Codru). Diplom'a lui Sigismundu data vaivodiloru romanesci Balcu et Dragu intretiesuta in literele statutorio relatorie ale conventului de Lelesu, are tote formele cerute in acelea tempuri, de lege, si applicate in praxe. Sigismundu recunosce, ca Balcu et Dragu se affá in dominiulu pacificu si neconturbatu alu acelu sate,

*) Sic! sed erronee, nam non Stephanus et Thomas, sed eorum Pater Nicolaus erat filius Simonis de Darlacz — vide literas a. 1377 de 26. apr.; item literas a. 1380 de 10. febr.; ac literas 1383 de 9. apr. in Dipl. C. Jos. Kemény.

Originale in papiro patenter expeditum, in cujus dorso apparet vestigium sigilli super cera flava appressi; possidet J. C. Kemény.

***) Vedi si Trans. Nr. 11 d'in a. c. pag. 128 la a. 1390.

adaoge că „pentru sierbitiale loru fideli“ le confere acelea mosii „cu titlu de noua donatiune si pentru totudeauna,“ apoi demanda că se fia introdusi in modulu „cumu cere legea tieriei,“ adeca observanduse formele usitate in casurile analóge. Acésta favóre o arata Sigismundu cătra acei duoi vaivodi romanesci in anulu candu elu se aflá la Serbia in castre asupra turciloru, si pe candu vecin'a Moldova se confederase cu Poloni'a in contra lui Sigismundu.

Omnibus Christi fidelibus praesentibus pariter et futuris, praesens scriptum inspecturis Dominicus Praepositus, et Conventus Ecclesiae S. Crucis de Lelesz, salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod nos literas Serenissimi Principis Domini nostri Sigismundi Dei gratia Regis Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc., Marchionisque Brandenburgiae nobis directas honore quo decuit, recepimus in haec verba:

Sigismundus Dei Gratia Rex Hungariae etc. Fidelibus suis Conventui Ecclesiae de Lelesz salutem et gratiam. Cum nos quasdam possessiones Olachales duo Azzyvag, Borzlyuk, duo Eurvynys, Bassafalva, Tryvarcha, et Kamin vocatas, in Districtu de Erdeod habitas, cum universis suis pertinentiis, quae olim per Dominum Ludovicum Regem Magnificis viris Dominis Balk et Drag Vayvodis Comitatum Marmarosii, et de Ugucha donatae fuerant, in quarum etiam nunc existant Dominio pacifici et quieti, memoratis Balk et Drag Vayvodis pro ipsorum fidelibus servitiis per alias literas nostras novae Donationis titulo perpetuo duximus conferendas, ipsasque eisdem statui facere velimus, Lege Regni nostri requirente. Fidelitati igitur vestrae firmiter praecipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo praesente Laurentius de Bathar, aut alter Laurentius filius Abrahae de Gyákalva, vel Dominicus de Fanchoca, sive Georgius filius Ladislai de Egrus a iis absentibus homo noster etc. (reliqua juxta stilum solitum mandati statutorii). Datum in descensu nostro Campestri contra Turcos in Regno Rasciae in festo B. Jacobi Apostoli anno Domini 1392.

Nos igitur mandatis ejusdem Domini nostri Regis obedire cupientes, ut tenemur, una cum praefato Georgio filio Ladislai de Egrus, homine dicti Domini Regis, hominem nostrum videlicet Gallum Literatum Notarium nostrum ad praemissas possessionarias stationes faciendas pro testimonio transmisimus, qui demum exinde ad nos reversi, nobis voce consona retulerunt eo modo: quod ipsi Sabbatho proximo ante festum nativ. B. V. Mariae de novo elapsum etc. nullo contradictore inibi existente. In cujus rei memoriam e. c. t. Datum in festo B. Mathei Apostoli et Evangelistae anno Domini supradicto.

Originale in Arch. Lelesziensi.

1392. 25. July. App. D. Tr. T. IV.

Regele Sigismundu face donatiune totu vaivodiloru Balcu et Dragu castellulu regescu numitu Cetatea-de Pétra, care pe atunci se tienea de comitatulu Solnocu. Acea diploma de donatiune pórtá dat'a totu d'in castrele d'in Serbi'a si totu d'in

an. 1392. Pecatu că nu se afla publicata intréga; destulu inse că nimeni nu a ridicatu dubietate despre essienti'a ei.*)

Sigismundus Rex Castrum Regium Kewvár comitatus Szolnok interioris, quod olim Ludovicus Rex Magnificis Balk et Dragh Vajvodis, Comitibus Marmaros et Ugocha contulerat, novae donationis titulo sub privilegio suo confirmat. In descensu Regis Campestri in Regno Rasciae. Datum festo B. Jacobi apost. anno 1392.

Tantum et non plus edidit Fejér C. D. T. X. vol. II. p. 63.

Ex annal. Dipl. Wagneriano-Jankowich T. A. p. 307.

Innuitur etiam apud Wagner Coll. Geneal. Dec. III. p. 27.

1392. 27. Dec. App. D. Tr. T. IV.

Diploma de donatiune data de Ioanu Mircea d'in grati'a lui Dumnedieu Priucipe (Domnu) si Vaivodu (Duce) a totu regatului Valachiei incependu d'in munti p'ana la confiniele Tartariei, si domnu perpetuu preste totu pamentulu Fagarasiului. Acésta diploma de donatiune se dá lui Stanciulu egumenulu si fratelui seu Calinu, fideli nobili ai regatului Valachiei, éra obiectulu de donatiune este territoriulu intregu alu comunei numite Scoreiu, care esiste p'ana in dio'a de astadi in districtulu Fagarasiului. Coprinsulu acestei diplome de donatiune l'a corrobóratu si „prea iubitulu seu filiu Michailu voda cu ceilalti boieri. Descriptiunea miediuneloru cu termini totu romanesci aplicati asia precumu era ei cunoscuti in alu 14-lea seclu si usitati la poporu d'in inalta vechime ce duce si mai departe, póte se interessedie si pe filologii nostrii.

Nos Joannes Mircea Dei gratia Princeps et Vajvoda totius Regni Vallachiae incipiendo ab Alpibus usque ad confinia Tartariae, totiusque Terrae Fogaras perpetuus Dominus. Ex nostra benigna Clementia, sanaque deliberatione, et consensu consiliariorum nostrorum, caeterorumque Boeronum dedimus, et concessimus hasce nostras literas donationales fidelibus nostris Sztancsul Egumenulu, et fratri ejusdem Kalin Regni nostri nobilibus, eorumque haeredibus, et posteritatibus pro firmiori, et certiori ipsorum futura securitate, de territorio integro Szkore nuncupato, in antefata Terra Fogaras existente habita, ea cum conditione, ut nec ipsimet praefati, nec posteritates ipsorum ulli contributioni subsint, signanter autem, ut neque de Ovibus, s. v. de Porcis, apibus, vincis, Decimam dare, vel pascuatione, aut alio servitio postali teneantur. uno verbo, ut nulla minora, vel majora servitia subeunda adstringantur, tum praedicti Sztancsul Egumenulu, et frater Kalin, Boerones, tum vero haeredes et posteritates eorum. Quod vero superius scripsi, id meus dilectissimus filius Michaila Vajvoda, cum caeteris Boeronibus, de negotiis metarum hasce nostras literas quoque corrobórat, et confirmabit,

*) Ar fi unu mare castigu pentru istori'a nóstra, déca s'ar afla cineva de ess. cumu este si in districtulu Cetatei-de pétra, care ajutatu de scienti'a paleografica s'ar apuca se decopiedie tóte diplomele nobilitarie ale familiiloru nobili romanesci. In dilele nóstre ele abia mai au alta valóre, decátu istorica; acésta inse este pentru uoi de mare importantia. Red.

primum quidem incipiendo a trajectu fluvii Alt sub possessione Csetate dicta a regione Kercz directe penes rivulum Vállya Opatului nuncupatum, pergendo usque ad cuspidem Piatr'a Obla vocatum, inde autem a rivulo Rivului Lajeta ita dicto sursum usque ad alpium Cacumen; parte autem ex altera superiori pergit per locum pe Szkoreul ceel betrin dictum, inde tendit per rivulum pe Vállya Viczonilor nominatum, et extenditur supra usque ad pene la Ungiul cu Freszeni locum nuncupatum, inde iterum divertit se ad pena la Peraole szasziloru locum, inde denuo pergit ad pena la Vallya Szerecsi fluviolum, inde tandem extenditur supra pene la Czolfa Tunsului, et in extremum directe pergit pe apa Tunsului dictum per rivulum usque ad vertices Alpium, ubi etiam meta ejusdem territorii terminatur.

Haec volens cum caeteris Dominis Boeronibus ut etiam superius adtinxi, ad harum nostrarum literarum robur, et firmitatem, ut post meum e vivis decessum, si quem Deus Clementissimus ad hocce Dominium et Gubernium Regni hujus Valachiae, aut ex una, aut ex alia principali, aut qualicunque familia collocaverit, si ille hasce nostras literas donationales perennales fidelibus nostris Sztancsul Egumenulu, et fratri Kalin Dominis Boeronibus datas, et concessas honoraverit, et in suo vigore, robore conservaverit, illum quoque Deus Clementissimus et benignissimus tum in hocce seculo, tum in altero cum corpore et anima beatificet et benedicat; similiter iterum, si quis supranotata, et per me conclusa, confirmataque negotia aut negligeret aut annullaret, Deus quoque omnipotens eundem condemnet et damnificet cum corpore et anima ad aeternas infernales corruptiones cum Juda et Area*) simul exerucietur, et uti inter Judaeos erat in proverbio, sanguis Christi contra, et super posteritates ejus in aeternum amen.

Joannes Mircea totius Regni Vallachiae Clementissimus et benignissimus Princeps et Vajvoda. Hi fuerunt testes: 1. Vlad Vornicul. 2. Dragan Bán. 3. Salpan**) Algia. 4. Groza Moldovan. 5) Sapan***) Aga, Holdovics Logofet. — Scriptum in sede nostra Argiesiensi post mundum conditum anno 6900****) die 27. Decembris.

1393. App. D. Tr. T. IV.

Acesta este unulu d'in acelea documente, d'in care se cunoșce in ce mesura dominá dreptulu pumului. Unu boieriu fruntasiu, anume Stefanu, filiu alu banului Simionu, esse la drumu si despolia pe iobagii unui altu nobilu numitu totu Stefanu filiu alu lui Sebastianu, luandu-le 18 boi, 3 cai, 3 cara, 29 galete de ovesu. Celu nedreptatitu recurge la regin'a Mari'a soci'a lui Sigismundu, éra densa dispune a se face

*) Erróre de pena. Juda et Ario, Iuda si Arie.

**) Šupan, slavonesce, de unde Iupanu = domnu.

***)) Iupanu.

****)) Annus mundi condit. 6900. correspondet an. Xti. 1392. Vide Magold Lehrbuch der Chronologie. München 1829 p. 21. — Copia in Arch. Gubern. sub Nr. 721.1807.

investigatiune. Spoliatoriulu nu nega fapt'a sa, produce inse unu contraordinu alu lui Sigismundu, prin care acesta demanda a se amana orice procedura in acea cauza, pâna la finitulu espeditiunei bellice.*)

Excellentissime domine Marie dei gratia Regine Hungarie e. c. t. Vitus, et . . . sius filii Conradi de Kaska Vice-Comites Zathmarienses, et Judices Nobilium ejusdem Comitatus, obsequium cum perpetua fidelitate, et servitio. Literas vestre serenitatis honore quo decuit recepimus in hec verba:

Maria dei gratia Regina Hungariae, Dalmaciae, e. c. t. fidelibus suis Comitibus, vel Vice-Comitibus, et Judicibus Nobilium Comitatus Zathmar salutem et gratiam. Noveritis, quod cum Petrus filius Stephani, Pristaldus famulus Stephani filii Sebastiani de Chahol in persona ejusdem Domini sui contra Magistrum Stephanum filium condam Symonis Bani de Meges, in conspectu nostre majestatis personaliter receptus, nobis in eo conqaestus exstitisset, ut idem magister Stephanus his proximis diebus videlicet circa festum beate . . . virginis, et martiris, de . . . preteritum, quosdam jobagiones ipsius Stephani domini sui, in via libera procedentes, reperiendo, decem et octo boves, tres currus, viginti novem cubulos avene, et tres equos eorundem jobbationum potentialiter auferendo . . . et abduci fecisset, qua sue placuisset voluntati fecisset (sic) aliquas etiam injurias, multiplicia eidem domino suo, et ad ipsum pertinentibus intulisset in ejusdem domini prejudicium satis magnum. Quo percepto idem magister Stephanus respondit ex adverso, ut hoc sane verum esset, quod ipse dictas res ipsorum jobbationum recepisset, sed in his falsis et culpis eorum requirentibus, et quod Universitati Nobilium ipsius Comitatus constaret evidenter, ad quorum fidem et attestationem . . . ultroneam voluntatem eorum tangen: communes inquisitionem nostrorum prelatorum, et baronum presentiam se submiserunt et quia nos partes inter ipsas in premissis iudicium et justitiam per nos impertire facere volumus, ideo fidelitati vestre firmissimis damus in mandatis, quatenus octavo die festi nativitatis beate Marie virginis proxime venturo, presente magistro Johanne filio Petheu de Zanto homine nostro ad hoc specialiter deputato . . . ad id . . . accedere jubemus ipsis nobilibus . . . comitatus nostram in presentiam, et ad sedem vestram judicariam accersitis, et ab eisdem de premissis omnibus, meram et omnimodam experiatiatis (?) veritatem, qua experta, inter partes prenotatas verum et rectum iudicium, ac condignam satisfactionem nostra auctoritate presentibus vobis attributa mediante impendere debeat indilate, quorum quidem seriem, ut fuerit expediens, nobis fideliter rescribatis. Datum . . . tertio die festi beati Bartholomei Apostoli anno domini M. CCC. nonagesimo tertio.

*) Cu alte cuvinte, pâna in infinitu, ceea ce unu Sigismundu ar fi fostu in stare se facea, adeca se mai si inbarbatedie rapacitatea boieriloru.

Nos igitur mandatis vestre Serenitatis . . . . . procedentes una cum magistro Johanne filio Petheu de Zanto homine vestro octavo die festi prenotati in villa Chenger in sede nostra judiciaria Universos Nobiles de premissis factis, et . . . . . requisitos habuissimus, ubi Universi Nobiles unanimi voluntate fideliter nobis affirmarunt, quod prefatus magister Johannes filius Symonis . . . res et bona jobagionum dicti Stephani filii Sebastiani predicta minus juste, et indebite . . . potentialiter recepissent, et alias injurias et dampna multiplicia eidem Stephano, et ad ipsum pertinentibus intulisset, sed quia Franciscus de Beed famulus magistri Stephani filii Symonis exhibuit nobis literas domini Sigismundi Regis, in quibus videtur, quod idem Dominus noster Rex omnes causas suas ipsius magistri Stephani domini sui contra quoslibet motas ad residentiam presentis exercitus duxisset prorogandas, ideo judicare, et determinare inter partes non volumus, et easdem . . . . . duximus prorogandas. Datum in Chenger in termino prenotato.

In dorso harum literarum clause emanatarum haec leguntur: „Marie dei gratia Regine Hungariae. Pro magistro Stephano filio magistri Sebastiani de Chahol, contra magistrum Stephanum filium condami Symonis Bani de Meges . . . . . ablation. rerum et bonorum jobagionum suorum.“

Visuntur in dorso vestigia quatuor sigillorum minorum super cera flava impressorum. — Scriptura jam adeo oblitterata est, ut vix legi jam possit.

(Va urma.)

Primimut dela societatea amiciloru beleloru-arte d'in Bucuresci acésta epistola.

D o m n u l e !

Adresandu-ne càtra d-vóstra, credemu cà este destulu a ve face cunoscutu formarea unei societati cu scopu de a respandi gustulu beleloru-arte in Romani'a si a incuragia productiunile artistice in tiéra, pentru a obtiene inteligentele si binevoitoriulu d-vóstra concursu si a ve vedea figurandu p'ntre membrii acestei societati.

Avemu dar onóre a ve inaintá statutele societatii, statute d'in care veti poté vedé lamuritu care este scopulu ce urmarimu, precumu si midiulócele prin care vomu cauta a ajunge la acestu scopu.

Ve alaturamu totu-deodata, domnule, unu apelu ce comitetulu societatii face càtra publicu pentru a fi pusu in positiune de a realiza un'a d'in primele sale lucrari, adeca o espositiune de tóte operile de arta ce se afla in tiéra.

Inscriindu numele d-vóstra pe list'a aci anecsata si facéndu, prin distincta influentia ce ecsercitati in cerculu d-vóstrá, a se subscrié acésta lista de unu numeru càtu se poté mai mare de amici ai beleloru-arte, ve rugámu a o inapoiá la adres'a presiedintelui societatii strad'a Mogosióei Nr. 100 celu mai tardiu pàna la 15. Iuniu.

Priimiti domnule espresiunea sentimenteloru nóstre de cea mai inalta stima si cea mai perfecta consideratiune.

Presiedinte: Vicepresiedinti:
Gr. Cantacuzino. T. Amanu. C. Esarcu.
Membrii: C. Tatarescu. C. Bolliacu. A. Odobescu.
D. Berendey. Grigorescu.
Director-administratoriu: C. Stancescu.

Societatea amiciloru beleloru-arte.

Belele-arte au ocupatu pàna acumu unu locu fórté pucinu insemnatu in statulu romanu.

Déca, de càtu-va tempu, a inceputu a se manifestá in capitala óre-care miscare artistica, acésta miscare se marginesce intr'o sfera restrinsa si vocea acelor ce se ridicá in favorulu arteloru nu gasesce unu echo decátu in spiritele unui micu numeru de initiati.

A propagá gustulu beleloru-arte in tóta Romani'a;
A incuragiá productiunile artistice si a le popularisá in tóta tiéra;

A sustiene junele talente si a le impededá de a se departá de inaltele si sanatósele traditiuni ale artei, prin formarea gustului publicu si crearea unui mediu artisticu inteligentu care se reprobe pe artistii ce injosescu séu degrada art'a;

A atrage in curentulu acestei miscari clasele inalte si avute ale societatii, puindule in vedere ecsemplele acelor aristocratii inteligente care isi facu o onóre si o glorie de a protege si incuragea artele ši pe artisti.

Éta, in câteva cuvente, scopulu societatii amiciloru beleloru-arte:

Noi credemu, cà acésta institutiune va obtiene concursulu totoloru spiriteloru cultivate, care sciù a apretia mare influentia ce poté avea asupra culturei unei natiuni, institutiunile ce au de scopu a desteptá in inimele cetatieniloru instinctulu si amorulu frumosului.

Càtu de poternica a fostu art'a in educatiunea popóreloru si care poté fi rolulu ei in educatiunea nóstra nationala, o voru intielege tóte inteligentele luminate cari cunoscu istori'a umanitatii si se voru asocia cu noi pentru realizarea unei idei pre càtu utila pre atátu inalta.

Speramu inca a atrage, in sfer'a actiunii societatii amiciloru beleloru-arte, acele naturi alese cari cauta in arte unu refugiu in contra vulgaritatiloru ec esistentiei si aspirá a se inaltia in acele regiuni superióre in care art'a varsa cu abundentia in sufletulu emotionatu si incantatu deliciósele emotiuni ale idealului.

Statutele societatii amiciloru beleloru-arte.

Capu I. Scopulu societatii.

Art. 1. Societatea amiciloru beleloru-arte are de scopu a respandi gustulu arteloru in Romani'a, a incuragiá productiunile artistice si a le popularisá in tóta tiér'a.

Art. 2. Pentru a ajunge la acestu scopu societatea:
a) Organiséza espositiuni de opere vechi séu noi. b) Publica memoriuri séu studii relative la operile espuse

séu la ori-care alte opere artistice. c) Propune premiuri pentru cele mai bune opere artistice moderne produse in tíera si inlesnesce vinderea lor. d) Face cunoscuta in strainatate tóte operile originale importante, aflate in tíera, si le reproduce prin fotografie, litografie séu gravura. e) In fine, intrebuintéza ori-care alte midiulóce, pe cari tempulu si experientia le voru arata cá mai bune si mai nemerite spre implinirea scopului societatiei. Astufelu cu tempulu societatea va avea o fóia a sa periodica.

Capu II. Membrii societatii.

Art. 3. Membrii societatii se imparte in trei categorii: Membri fondatori; membri aderenti; membri corespondenti.

Sunt membri fondatori persónele mai diosu insemnate cari au luat initiativa formarii acestei societati.

Sunt membri aderenti aceia, cari priimiti in urma acestora, aducu concursulu lor societatii intr'unu modu regulatu.

Sunt membri corespondenti toti aceia, cari fara a figurá intre membrii fondatori séu aderenti, voru oferi societatii bunele lor officii.

Art. 4. Membrii fondatori votéza cu scrutinu secretu pe membrii aderenti, dupa propunerea a duoi membri fondatori si cu majoritatea absoluta a membriloru inscrisi.

Membrii aderenti, odata priimiti, participa la tóte lucrarile societatii si se bucura de aceleasi drepturi, cu aceleasi sarcini cá si membrii fondatori.

Membrii corespondenti, pe cari comitetulu apretiandu importantia servitiilor lor, ii inscrie de-adreptulu, nu se socotescu cá membrii activi ai societatii si n'au votu deliberativu, se bucura inse de tóte drepturile acestora pentru espositiuni si alte asemenea.

Capu III. Fondurile societatii.

Art. 5. Fondurile societatii se compunu: a) D'in sum'a ce fia-care societaru este obligatu a versá anualu in cass'a societatii. b) D'in recetele dileloru in cari intrarea la espositiunile organizate de societate, voru fi cu plata. c) D'in vendiarea reproductiuniloru prin fotografie, litografie séu gravura a operiloru espuse. d) D'in retienerele ce societatea va percepe asupra pretiului ori-carei opere de arta venduta prin midiolocirea societatii. e) D'in ori-ce subventiune, legaturi séu donatiuni care s'ar potea face societatii.

Capu IV. Administratiunea societatii.

Art. 6. Comitétulu societatii, alesu pe trei ani, cu majoritate absoluta a membriloru inscrisi, se compune d'intr'unu presiedinte, duoi vicepresiedinti, unu directore-administratoriu si de cinci membrii, d'in cari unulu va fi cassieriulu societatii.

Art. 7. Directoriulu se va ocupa de tóte afacerile societatii. Atributiunile sale se voru regula printr'unu regulamentu ulterioru elaboratu de comitetulu societatii.

Art. 8. Se potu numí cu $\frac{3}{4}$ a voturiloru membri-

loru inscrisi, unulu séu mai multi presiedinti onorifici cari potu luá parte la votu si la lucrarile comitetului.

Capu V. Drepturile si indatoririle societatariloru.

Art. 9. Fia-care societaru fondatoriu séu aderentu va versa in cass'a societatii câte cinci lei nuoi pe luna.

Art. 10. Membrulu care nu platesce cotisatiunea sa siese luni, va fi consideratu cá ne mai facéndu parte d'in societate, dupa ce va fi fostu prevenitu de cátra comitetu.

Art. 11. Toti membrii societatii, fara osebire de cei corespondenti, au dreptulu d'a intrá libérti la ori-ce espositiune, chiaru in dilele cu plata, si póte visitá espositiunea cu trei dile inainte de a fi deschisa publicului.

Art. 12. Fia-care membru are dreptulu de a cumperá cu pretiulu costului numai, ori-ce reproductiune a operiloru artistice seversite de societate.

Capu VI. Adunarea generala.

Art. 13. Comitétulu va convocá odata pe anu pe toti membrii societatii in adunare generala.

Art. 14. Adunarea generala, dupa ce iea cunoscintia de raportulu comitetului asupra lucrariloru efectuate in cursulu anului espiratu, va procede la lucrarile urmatórie:

I. Ficsésa sum'a cheltueliloru pentru ecsercitiulu anului viitoriu.

II. Va alege comitetulu dupa espirarea celoru trei ani de ecsercitiu.

III. Introduce modificarile pe cari le va socoti de cuvintia in statutele societatii dupa propunerea inse a 10 membrii.

IV. Votéza pe nouii membrii aderenti.

Art. 15. Societatea se va poté intrupi si estrordinariu dupa chiamarea comitetului séu déca o a diecea parte d'in membrii fondatori si aderenti voru provocá o asemenea intr'unire.

Art. 16. Adunarea generala nu se póte constitui decátu fiendu presinta majoritatea membriloru inscrisi. — Decisiunile se iéu cu majoritatea membriloru presinti.

A V I S U.

Adunarea generala a asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu in anulu acesta se va tienea in S. Sabesiu la 5. si 6. Augustu st. n., asia comitetulu insarcinatu cu primirea óspetiloru poftesce pre toti pré stimatii domni, cari au intentiune si dorescu a ne onorá cu presentia loru, se binevoiesca a se insinúa la subsemnatulu celu multu pàna la 25. Iuliu a. c. st. n. aratandu apriatu, cá voru a participá singuri, ori insociti de stimatele loru familii? Informatiune despre incuartirarea celoru insinuati se iea la sosire in S. Sabesiu la hotelulu „Leulu de aurú“ d'in cetate. S. Sabesiu in 20. Iuniu 1872.

Pentru comitetulu arangiatoriu
I. Tipeiu,
protopopu.

Consemnarea contribuțiilor încurte și subscrise la fon- dulu academiei

cu ocașiunea adunării tractuale d'în protopopiatulu
Betleanului, conchiamate prin resp. dn. protop. G.
Tecariu pre 20. Fauru a. c. la Betleanu.

Numele și conumele p. t. domnilor contribuitori, caracterulu și locuinț'a	Cuantulu in val. austr.				Observa- țiuni
	sub- scrisu		sol- vitu		
	fl.	cr.	fl.	cr.	
Ioanu Merzocu, proprietariu in Betleanu	100	—	5	—	capitalulu la finea vietici.
Georgiu Tecariu, protopopu	10	—	—	—	in totu an.
Sim. Moldovanu, invetiatoriu	10	—	2	21	in 2 ani
Petru Muresianu Sireganulu	—	—	5	—	d'în 20 fr. sub- scrisi.
Gregorie Rogneanu, cantoru	1	—	—	—	solv. in 1872
Georgie Tecariu jun., scriet. polit.	5	—	1	—	in 5 ani.
Petru Marzocu, fetu	3	—	—	—	in totu an.
Ilie Nedelea, curatoriu I.	1	—	1	—	"
Ioanu Tomuca Morariu, curat.	1	—	—	—	"
Pantelimonu Moldovanu,	2	—	2	—	"
Vasilie Cira, clopotariu	1	—	—	—	"
Teodoru Malutianu, economu	1	—	1	—	"
Iacobu Chircu,	1	—	—	—	"
Nicolae Chirtosiu	—	50	—	50	"
Teodoru Moldovanu	—	50	—	50	"
Lazaru Diuganu	1	—	—	—	"
Mitru Cocianu	—	40	—	—	"
Petru Tomuca Morariu	—	50	—	50	"
Casianu Marianu	—	20	—	20	"
Teodoru Magerusianu	—	20	—	—	"
Michailu Morariu	1	—	—	—	"
Alecsa Diuganu	—	50	—	—	"
Maftiu Popu, curatoriu	1	—	—	—	"
Georgie Chircu,	1	—	1	—	"
Teodoru Albu, morariu	1	—	—	—	"
Georgie Morariu, economu	—	25	—	25	"
Iacobu Moldovanu, invet. in Nusifaleu	5	—	1	—	in 5 a. in 5 rate
Petru Tiopanu, fetu	1	—	1	—	"
Ioanu Felecanu, inspect. scol.	—	50	—	50	"
Simeonu Draganu, plugariu	—	50	—	50	"
Ioanu Moldovanu,	—	50	—	50	"
Ioanu Rusanu,	—	50	—	50	"
Ilie Bolosiu,	—	40	—	40	"
Ioanu Popu,	—	40	—	40	"
Vasilie Bolosiu,	—	40	—	40	"
Nicolau Popu,	—	20	—	20	"
Daskal Leib, israelitu	—	50	—	50	"
Ioanu Fetulu, plugariu	1	—	1	—	"
Teod. Chitia,	—	20	—	20	"
I. Zagreanucocia	—	20	—	20	"
Greg. Felecanu	—	20	—	20	"
Nicolae Costinu,	—	20	—	20	"
Ioanu Moldovanu	—	20	—	20	"
Iac. Moldovanu,	—	20	—	20	"
I. Arpastevanu	—	20	—	20	"
Iacobu Blai	—	20	—	20	"
Teod. Tiopanu	—	10	—	10	"
Pavelu Blai	—	10	—	10	"
Greg. Moldovanu	—	10	—	10	"
Irina Alecsa	—	40	—	40	"
Georgie Santeanu	—	20	—	20	"
Mitru Buta	—	20	—	20	"
Eremia Morariu	—	20	—	20	"
Arsente Tataru	—	20	—	20	"
Iosifu Moldovanu	—	10	—	10	"

Numele și conumele p. t. domnilor contribuitori, caracterulu și locuinț'a	Cuantulu in val. austr.				Observa- țiuni
	sub- scrisu		sol- vitu		
	fl.	cr.	fl.	cr.	
Cilica Ujfaleanu, plugariu in Nusifaleu	—	10	—	10	
Trofinu Bobanu,	—	10	—	10	
Ioanu Albu,	—	10	—	10	
Andreiu Buta,	—	50	—	50	
Angolina Bolosiu, economu	—	10	—	10	
Macsinu Bolosiu, plugariu	—	20	—	20	
Gafia Podariu	—	10	—	10	
Const. Felecanu, plugariu	—	10	—	10	
Ioanu Moldovanu,	—	10	—	10	
Filipu Felecanu,	—	10	—	10	
Gregorie Blaiu,	—	10	—	10	
Costeiu Iancu,	—	10	—	10	
Gregorie Rusanu,	—	10	—	10	
Todoru Felecanu,	—	20	—	20	
Todoru Bolosiu,	—	20	—	20	
Vasilica Popu,	—	10	—	10	
Ioanu Moldovanu,	—	20	—	20	
Georgie Budusianu,	—	10	—	10	
Ioann Bolosiu,	—	10	—	10	
Costanu Felecanu,	—	20	—	20	
Ioanu Tiopanu,	—	10	—	10	
Toma Felecanu,	—	10	—	10	
Costanu Felecanu,	—	24	—	24	
Ioanu Plaianu, preotu in Malinu	5	—	1	—	in totu an.
Teod. Batinasiu, invetiati.	2	—	—	50	in 4 ani
Georgie Turcu, cantoriu	2	—	1	—	in 2 ani
Georgie Marianu, fetu	1	—	—	50	in 2 ani
Nic. Samargiteanu, plugariu	—	10	—	10	
Iosifu Muresianu,	—	20	—	20	
Mitru Holobeiu,	—	10	—	10	
Georgie Batinasiu,	—	10	—	10	
Gavrila Muresianu,	—	10	—	10	
Alecsa Cornea,	—	10	—	10	
Teodoru Marianu,	—	10	—	10	
Costanu Marianu,	—	10	—	10	
Mitru Batinasiu,	—	10	—	10	
Costanu Popu,	—	10	—	10	
Georgie Teutesianu,	—	10	—	10	
Petru Rusu,	—	10	—	10	
Georgie Costinu,	—	10	—	10	
Pavelu Batinasiu,	—	10	—	10	
Ioanu Rusu,	—	10	—	10	
Ioanu Costinu,	—	10	—	10	
Georgie Buta,	—	10	—	10	
Petru Batinasiu.	—	10	—	10	
Dumitru Berariu,	—	10	—	10	
Stefanu Grelusiu,	—	10	—	10	
Georgie Batinasiu,	—	10	—	10	
Macabeiu Muresianu,	—	10	—	10	
Petru Buta,	—	10	—	10	
Ioanu Marianu,	—	10	—	10	
G. Costinu dealu,	—	10	—	10	
Georgie Costinu,	—	10	—	10	
Dumitru Batinasiu,	—	10	—	10	
Petru Muresianu,	—	10	—	10	
Ioanu Samargiteanu,	—	10	—	10	
Ioanu Batinasiu, economu	—	10	—	10	
Mihaila Rusiu,	—	10	—	10	
Ilie Batinasiu,	—	10	—	10	
Simeonu Turcu,	—	10	—	10	
Lazaru Hananea, israelitu	—	10	—	10	
Lazaru Moses,	—	10	—	10	

Numele si conumele p. t. domnilor contribuitori, caracterulu si locuinti'a	Cuantulu in val. austr.				Observa- tiuni
	sub- scrisu		sol- vitu		
	f.	cr.	f.	cr.	
Const. Moldovanu, plugariu in Malinu	—	10	—	10	
Ioanu Costinu, „ „	—	10	—	10	
Vasilie Grelusiu, „ „	—	10	—	10	
Ioanu Muresianu, „ „	—	10	—	10	
Maftciu Diacu, „ „	—	10	—	10	
Ianosiu Molnariu, jude „ „	—	10	—	10	
Ioanu Grelusiu, plugariu „ „	—	10	—	10	
Dum. Marianu, „ „	—	10	—	10	
Teodoru Rusu, „ „	—	10	—	10	
Gavrila Popu, preotu in Beudiu	2	—	—	—	in totu an.
Dan. Moldovanu, cant. „ „	10	—	1	—	in 10 ani.
Dum. Oloieriu, fetu „ „	5	—	—	—	in 5 ani.
Ioane Ceterasiu, curat. I. „ „	5	—	—	—	„
Const. Popu, preotu in Rusiu de susu	10	—	—	—	in 2 ani.
Isidoru Ambrosiu, invet. „ „	10	—	—	—	in 5 ani.
Ioanu Blaiu, fetu „ „	1	—	1	—	
Vas. Popu, cantoriu in Rusiu de diosu	—	50	—	—	
Andreiu Popu, fetu „ „	4	—	—	—	in 4 ani.
Nic. Macsimu, clopotariu „ „	2	50	—	—	in 5 ani.
A. Beudenu, serg. in reg. Nr. 63 „ „	2	—	2	—	pre totu an.
Ioanu Popu, clopotariu in Rusiu de susu	1	—	—	—	in 2 ani.

(Va urma.)

Bibliografia.

Prin redactiunea „Albinei“ ni s'a transmisu 1 esemplariu d'in

BAILE LUI ERCULE séu Scaldele dela Meedia, de dr. Alessandru Popoviciu. Pest'a, 1872. Editur'a „Albinei“, cu tipariulu lui Em. Bartalits. 8° pag. 181. Despartita in XIII capete. 1 ilustratiune ce reprezenta Meedia alias Mehadia cu impregiurimea ei, 4 ilustratiuni cu monete antice romane, cu puntea lui Traianu preste Istru, statue de ale lui Hercules et Isis, planulu topograficu alu Bailoru lui Hercule, compusu de locotentele de artilleria Nicolae Vuicinu.

Celu ce simte cà are trebuintia de baile dela Mehadia; celu care voliesce se faca comparatiune intre asiedimentele si regulele acestoru bai si intre miserabilitatea ce domnesce de ess. la mai multe ape minerali transilvane, de altumentrea minunate de bune, acela va grabi a'si castigá acésta carte a dlui dr. A. Popoviciu, séu de-adreptulu dela red. „Albinei“, séu prin vreuna libraría.

Cartea acésta este dedicate archiducelui Rudolfu, principelui de coróna si clironomu de tron. (Pretiulu?)

Instructiune la tractarea si intrebuintiarea globului pamentescu pentru invetatorii rurali. Dupa Pavelu Gónczy, prelucrata de Andreiu Cosma. Bud'a, 1872. Cu tipariulu tipografiei

universitatiei r. ungur. 8° mare, 79 pag. Pretiulu de bolta la 1 esempl. legatu 30 cr. v. a.

Asia acésta este a duo'a lucrare a dlui A. Cosma, cu care a inavutitu literatur'a romanésca. Barbatii de specialitate voru sci se 'io apretiedie. Dn. Cosma va face fórte bene, déca va depune càte unu numeru de esempl. in comissiune pe la librarii.

CURSU DE STENOGRAFIA

de Eugeniu Suceveanu. Alaturatu la stenografulu romanu. Vien'a, 1872. Autografatu de E. Suceveanu. Imprimatu la W. Zoeller. Partea I. col'a I. Cu aceeaasi col'a ne veni si Nr. 1 d'in: Stenografulu romanu, organu pentru propagarea artei stenografice. Edatoriu si redactoriu Eug. Suceveanu. Vien'a, 15. Iuniu 1872. Va esi una serie de 12 Nri. Pretiulu pe anu 3 fr. v. a. séu 8 franci.

Ne descoperimu si cu acésta ocasiune dorinti'a, cà tenerimea nóstra se invetie càtu mai bene artea stenografica. Stenografi'a la alte popóra ajunse cà se fia aplicata nu numai in adunari parlamentaria si municipali, nu numai in prelegeri publice pe la facultati de scientie etc., ci pàna si in affaceri private comerciali, in caletorii s. a. Dn. Suceveanu parenise cà a riscatu multe spese prin intraprenderea sa; dara speramu cà publiculu va sci apretia precumu scopulu dsale asia si valórea lucrarei si tóte fatigele ce a pusu si pune pe acestu campu alu activitateri spiritului omenescu.

MISANTROPULU,

de Molière. Comedia in cinci acte, tradusa d'in nouu in versuri de George Sionu atátu de bine cunoscutu prin operile d-sale, a esitu de sub tipariu si se afla de vendiare la tóte librariile. Pretiulu este 1 leu 66 bani.

A aparutu recentu la librari'a Iónidu vis-à-vis de teatru:

CULTUR'A OMULUI,

de Constanti'a Dunc'a Schiau. Pretiulu 3 lei noui. Acestu opu ce tratéza pre largu de educatiunea fisica, intelectuala si morala a copiiloru, devine un'a d'in cele mai interesante si utile carti ce potu ceti damele romane.

DICTIONARIULU UNGURESCU-ROMANESCU compusu de Georgie Baritiu. Brasiovu 1869, form. 8° mare, 41 colé, se afla depusu spre vendiare la librariile d'in Brasiovu, Sibiiu, Clusiu, Lugosiu, Temisiór'a, Aradu, M. Sigetu, cu pretiulu originale ficu 3 fr. 70 cr. leg. tiépenu cu piele, si 3 fr. 20 cr. v. a. legatu usioru. Anume pentru comitate sunt depuse in Clusiu la librariile dloru I. Stein si Lad. Demjén. In Sibiiu la librari'a Iulius Spreer.